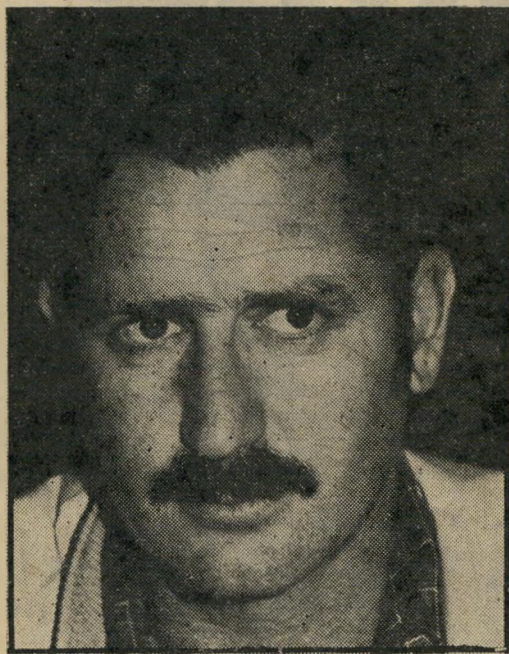

"ירידה" צורך ירידה

כאיבחון מרכזיותו של הנושא הפלסטיני בסיכסוך ה-
ישראל-ערבי, ולניתוח הבלתי-שיגרתי של תחלואה של
החברה הישראלית שלאחרי מלחמת-השיחרור, אשר ה-
סימפטומים שלהם העמיקו והלכו עד עצם היום הזה.
ובכן, אם אומנם קיים קשר בין עבר והווה, ואם יש
מקום ללימוד ליקחיה-עבר — הנה כאן הוא הקשר,
וכאן הוא הלכה.

אך "סידרת-המתח" של בנקו איננה, כאמור, אלא
השוליים האפלים של מסע-השיסוי. ל"ירידה" החוש-
מית והממוסדת של מפ"ם על שלי יש שני צירים מרכז-
יים, האחד במישור המדינאי-לאומי והשני במישור של
התנועה הקיבוצית ואורחות-חייה. הבה נעקוב אחריהם
בזה אחר זה.

את הטיעון ה"מוחץ" במישור המדיני השמיע מזכיר
מרכז מפ"ם, אלעזר גרנות, בכנס פעילים של הקיבוץ-
הארצי במפ"ם (תוך מאמץ לשכנע את שוללי-המעריך
"לא להיכנס לנעלי-בית"). "החוויה האחת והיחידה
המשותפת לכל מרכיבי מחנה שלי", אמר גרנות, "היא
הפגישה עם ד"ר סארטאווי. התוכנית היחידה המשותפת
פת לכולם היא מינשר המועצה הישראלית למען שלום
ישראל-פלסטיני", ונוסף לכך שלי טרם הקימה אפילו
יישוב אחד" (גרנות הוסיף גם ש, היעד היחיד המשותף
לכולם הוא פירוק של הקיבוץ-הארצי, אך טיעון זה
שיד לציר-המיתקפה השני, ואתיחס אליו בחמשך ה-
רשימה).

אלעזר גרנות מוכר לרבים כמשרר מחונן ומצפוני.
בוודאי היו לו בעבר, ועוד תהינה לו בעתיד, "הברקות"
מוצלחות הרבה יותר מוז שחובאה לעיל. אך כיוון ש-
נאמרו הדברים, הבה נתמודד איתם:

● "מיפגשי פאריס" עם ד"ר עיסאם סארטאווי
והבריו אינם בשום פנים החוויה היחידה המשותפת
לכל מרכיבי מחנה שלי. הם נפגשו בעבר בגורות שונות
של המערכת על דמות החברה הישראלית, על איכות-
החיים בתוכה, על שלום-ישראל, ולא בשורה האחרונה
— על בטחון מדינת ישראל וזקיפות-קומתה. אולם, גם
אם נניח לרגע שאכן הפגישה עם ד"ר סארטאווי היא
החוויה המשותפת האחת-היחידה, הרי זו חוויה
המקפלת בתוכה משמעויות מרחיקות-לכת, כיוון שהיא
נוגעת בלבליבו של הסיכסוך הממאיר באזורנו, ומצבי-
עה על הדרך האחת והיחידה להתרת הסבך. לדידי, אין
דבר נעלה יותר, מבחינה מוסרית ומדינית, מאשר
לפעול בכל הכוח והתושיה כדי שילוי-שלי וילדיו של
הד"ר סארטאווי, לא יידעו עוד מילחמה!

למפ"ם ולמיפלגת תעבודה, לעומת זאת, שורה שלמה
של חוויות משותפות מסוג שונה לחלוטין בתחומי ה-
מדיניות, המשך, החברה וחירויות-האזרח. אלו הן
חוויות לא-מרגינות ביותר, אם נלקט לשון-המעטה.
אמת, גנד אחדות מהן מיתתה מפ"ם בקול רפה, אולם
היא נשארה — ונושאת — במלוא האחריות לשותפות
ולקו הפוליטי שביסוד אותן חוויות. שום התזת-רפס
ביריבים פוליטיים אין ביכולתה לטשטש עובדה נחרצת
זו.

● הוא הדין גם לגבי, "התוכנית היחידה" המשותפת
לכל מרכיבי מחנה שלי. לאמיתו של דבר התגבשו במחנה
שלי, על כל מרכיביו, תוכניות אופרטיביות מוצקות ה-
חובקות את מיכלול תחומי-החיים של החברה הישראלית.
לית, אך גם אילו הנחנו לרגע כי מינשר, "המועצה ה-
ישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני" הינו התוכנית
האחת והיחידה המשותפת לכולם, גם זה אינו דבר של
מה"בכך. הייתי אחד ממנסחי של מינשר זה, והוא
ממלא אותי סיפוק וגאווה. לעומת זאת, יש למפ"ם
ולמיפלגת תעבודה שורה ארוכה של תוכניות משותפות,
לא-כיליך מפאורות. דוגמה מן הימים האחרונים ממש:
ועדת-השרים לענייני התיישבות (בניצוחו של איש-המעריך
ישראל גלילי) מאשרת את התנחלות במסחה שמעבר
לקו הירוק, ושר-השיכון בפועל (איש המערך/מפ"ם
שלמה רוזן) נוטל על עצמו את ביצוע ההחלטה.

● לא רק שלי לא הקימה אף יישוב אחד. גם מפ"ם,
בתור כשזו, לא הקימה אף יישוב אחד. וזאת, מן הטעם
הפשוט שאיננה תנועה התיישבותית אלא מיפלגה פולי-
טית. בעבר היתה קיימת, בדרך-כלל, זיקה פוליטית בין
אנשי הקיבוץ-הארצי — שומרי-הצעיר לבין מפ"ם, אולם
מאז מילחמת ששת-הימים אירעו מיספר דברים בחברה
הישראלית. מפ"ם, חרף המאגר הערכי שלה, היא חלק

"ריכוז" מפ"ם (הצמרת הבלתי-פורמלית של מיפלגה
זו) החליט, כך נמסר באמצעי-התיקשות — "לרדת"
באורה נמרץ ביותר על מחנה שלי. פירושו של דבר הוא,
שצמרת מפ"ם רואה בהופעתה של שלי בזירה האלק-
טוראלית סכנה מוחשית למדי, וכי מכאן ואילך נהיה
עדים למסע-תעמולה חסרת-קדים נגד מחנה שלי. מסע-
תעמולה זה יתנהל לא רק באמצעות העיתונות ה-
מפ"מית הענפה, אלא גם בפעולת-הסברה אינטנסיבית
בעלפה, ממש, "מסע מחדר לחדר" בכל קיבוצי השומר-
הצעיר ובכל סניפי מפ"ם במיזור העירוני.

לאמיתו של דבר, היריות הראשונות במיתקפת-
התעמולה המפ"מית נגד שלי כבר נורו, וניתן ללמוד
מהן על כיווניה הצפויים של המיתקפה בשבועות הספור
רים שנותו עד לבחירות.

לפני שנגיע לציר-המיתקפה העיקריים, אינני רואה
עצמי פטור מלומר מילים אחדות על השוליים האפלים
של אותה "ירידה". שוליים אלה אינם כל-כך חשובים,
אך הם ללא-ספק סימפטומאטיים.

כוונתי היא לכתיבתו הפרועה ומשולחת-הרסן של
בנימין ("בנקו") אדר, איש קיבוץ גן-שמאל, עורכו-
לשעבר של "השבוע" (שבועון הקיבוץ-הארצי), ומן ה-
דמויות המוכרות בקרב דור-ההמשך של מפ"ם והקיבוץ-
הארצי. מזה שבועות אחדים מפרסם בנקו מעל דפי
השבועון "חותם" סידרה פסודו-מחקרית ופסודו-היס-
טורית, אשר יותר משהיא עוסקת בגופם של עניינים
היא עוסקת בגופם של אנשים — של ראשי שלי...
מסידרה זו ו"מימצאה" עולה, כאילו אליאב, פעיל,
אבנרי ועמיתיהם להנהגת שלי היו סוכני בן-גוריון בעבר
הרחוק, וסוכני דיין בעבר הקרוב, צידו בחימושה ה-
רעיוני של מדינת ישראל, ניסו לתקוע מקל בגלגלי
מדיניות-השלום של ממשלת רבין-פרס (1) — אלון, וחתרו
(או שמו עינין חותמים) לפירוק משק-העובדים וחברת-
העובדים ולחיסול "ההגמוניה הפועלית".

כמי שעיסוקו במחקר, ונהירות לו אמות-המידה
המחקריות, ברצוני לקבוע, בראש-יבראשונה, במלוא
השמכות והאחריות, כי שיטות-המחקר שמאמץ לו בנקו
אדר לא היו עומדות בפני הביקורת של שום גורם
אקדמי מוכר, ובשום פנים לא היתה עומדת לו האיציט-
לה של המתודה המחקרית שהוא כה מתאמץ להעטות
בה את ערות טיעונו הרדזים. המבואות והציטטות
הרבות ש"מחקריו" משובצים בהן לאורכם ולרוחבם, הן
ממגותיות, שרירותיות, חלקיות ומנותקות מכל הקשר
של זמן ומקום. אלו הן רעות-חולות, שכל בריסמא
בתולדות עם ישראל בעת החדשה היה מזהה אותן ללא-
קושי. צר לי על מפ"ם, אם במאבקה ההסברתי נגד
שלי היא נזקקת לשירותים בעלי אופי כה מפוקפק.

אחד מאיפיוני של התוצר ה"מחקרי" של בנקו הוא
הברחה אדל העבר, על-מנת להימנע מהתמודדות עם
הסוגיות הרלוואנטיות באמת בבחירות '77.
הסידרה משופעת במבואות מדברים שאמרו ראשי שלי
בשנות ה-60 וה-50 המוקדמות (ובמצאינות הישראלית
התוססת, מהק 20 שנים בוא מרחק של שאלות
דור!). אילו היה בנקו מודע למשמעותו של תכסיס
פסול זה, היה אותו (וקשה לי להאמין בכך) נמנע מלני-
קוט אותו, שכן אותו טעויות ומחדלים שהוא מייחס
לאבנרי ולאחרים בשנות ה-50 וה-60, ניתן לייחסם גם
למפ"ם ולהנהגתה. מנהיגיה ההיסטוריים של מפ"ם,
באומץ-לב אינטלקטואלי ראוי-לשבח, הודו לא-אחת
במישיגיה הכבדים של מפ"ם בכמה וכמה תחומים
קדינאליים. טעויות אלו אין להסבירן, אלא על רקע
נסיבות הזמן והמקום של אותן שנים סוערות. אסור
שתשמנה עילה, "לרדת" כיום על ראשי שלי, ממש
כשם שאין להשתמש בהן כדי לנגח את ראשי מפ"ם
אשר, לצד אותן שגיאות רשמי, באותה תקופה עצמה,
גם זפים מפוראים של עשייה חיובית*. לעומת זאת
אופייני הדבר שאין בנקו מזכיר, ולו במילה אחת, אותן
עמדות שנקטו אבנרי ועמיתיו במשך עשרות ב-
שנים, לעיתים — בודדים ומבודדים, ואשר צידקתן
ההיסטורית הוכחה בבירור בחלוף הזמן. כוונתי בעיקר

מן ההידרדרות הכוללת. ניצני המרי נגד הידרדרות זו
מצאו ביטויים באותן תנועות, עדיין צעירות-לימים,
שהתאגדו בשלי. ביטוייהם של מרי זה, של כמיהה זו
לישראל יפה יותר (טובה יותר, מצויים ברחבי הקיבוץ-
הארצי כמו גם בקיבוץ-המאוחד, באיחוד הקיבוצים
והקבוצות, ואפילו בקיבוץ הדתי, כמו גם במיגזרים
הבלתי-קיבוציים בחברה הישראלית.

בדבר אחד חייבים יהודות: חברי שלי אינם נמנים
עם מייסדיו ותושביו של אף יישוב אחד מעבר לקו
הירוק, בניגוד מובהק למפ"ם, שנתנה יד ל"מוסכמה
הלאומית" המעוותת את אופיו של מיפעל שיחרורנו
הלאומי (קיבוץ גשור ברמת-הגולן).

ציר-המיתקפה השני הוא בנושא קיבוצי מובהק, אך
בשום פנים לא נושא קיבוצי-מימי. מודעות-ענק בעיתו-
נות מפ"ם (כמו גם שפע מטמרים-מטעם) מתרעות
בקוליקולות מפני מזימה נפשית שחורשים אליאב,
פעיל, אבנרי ותומכיהם — להרוס את "אחדות המחנה"
של הקיבוץ-הארצי.

כחבר-קיבוץ של הקיבוץ-הארצי, אני תומך נלהב
ומסור ב"קולקטיביות הרעיונית", במידה שהיא מבטאת
מאמץ כלל-קיבוצי ליצור מסד רעיוני נרחב ומשור-
תף, שעליו יושתתו חיי הקיבוץ. ואכן, מסד רעיוני כזה
נוצר במשך השנים, והוא מושתת על שלושה יסודות:
צינורות, סוציאליזם, אחוות-ימים. אולם, כל המזהה
שותפות רעיונית זו עם ציפיה למונוליות פו-
ליטית ולאחידות-הצבעה אלקטוראלית, אינו
אלא מערבב מין בשאינו-מינו. ההתפתחויות הדרמאטיות
שעברו על החברה הישראלית כולה מאז 1967 חרצו
את דינה של התפיסה, שגרסה את אחדותם של שלוש
הגורמים השונים הנ"ל, והפכה אותה לאנכרוניזם
גרוטסקי. כיום ניתן למצוא ברחבי הקיבוץ-הארצי חב-
רים אשר, על אף דבקותם המוצהרת ביסודות הרעיו-
ניים דלעיל, מצדדים בסיפוחים טריטוריאליים מרחיקי-
לכת — כל-כך מרחיקי-לכת עד כי אפילו יעקב חזן,
מנהיג מפ"ם הידוע בתפיסתו הביטחוני-סטיית-אקטי-
ביסטיות נראה לעומתם כשמאלן רדיקאלי...

תהיה זו שטות להניח כי תיתכן תמימות-דעים פולי-
טית בין רבבות חברי הקיבוץ-הארצי, על מיגוון השק-
פות הפוליטיות שהם מייצגים, גם אם כל אותן השק-
פות יונקות את השראתן (ואין זה פראדוקס) מאותו
מעין אידיאולוגי. זוהי דיפרנציאציה שהזמן גרמה,
והיא קיימת גם בתנועות קיבוציות אחרות, שאף הן
מושתתות על שותפות רעיונית.

אני מקווה שאיש בקיבוץ-הארצי לא יקבל ברצינות
את הזיהוי הכוזב של שותפות רעיונית-קיבוצית עם
התנחלות אלקטוראלית זהה. "שלמות המחנה" של
הקיבוץ-הארצי ושל תנועות קיבוציות אחרות יכולה
להתבסס אך-ורק על כיבוד-השוני, ועל חתייה
למודוס-יוונידי מכובד בין בעלי ההשקפות השונות, ה-
נאמנים כולם ליסודות הרעיוניים המשותפים.

כשוך הסערה האלקטוראלית ב-17 במאי, נהיה כולנו
מסוגלים להבחין חיטב יותר בין טפל לעיקר. יהיו ב-
וודאי דברים אחדים שמפ"ם לא תתפאר בהם. אני
משוכנע כי ה"ירידה" של שלי, כפי שהיא מתבצעת עתה,
תהיה אחד הדברים הללו.

יוסי אמית', גבולות